

М. В. Заєць
студ. III курсу
спеціальність «Економіка»
Науковий керівник: к. е. н., доц. Т. В. Матюк

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Оскільки впродовж десятків років ринкова економіка активно розвивається та вже довела, що є двигуном прогресу людства, важливою темою для розгляду завжди є такі її складові, як конкуренція та конкурентоспроможність. Конкуренція присутня як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Саме це явище стало основною темою багатьох вчених-економістів, кожен із яких висунув свої теорії. З наукової точки зору конкурентоспроможність розглядалася такими вченими, як П. Кругман, Р. Нельсон, Б. Олін, М. Портер, Д. Сакс, Дж. Стренд, Дж. Харт, Е. Хекшер, Г. Хамел та інші. У цій роботі розглянуто дві головні концепції, авторами яких є М. Портер та П. Кругман.

Концепція М. Портера про «міжнародну конкурентоспроможність націй» була створена на основі аналізу різних компаній провідних індустріальних країн. Згідно з концепцією факторні умови, умови попиту, стан обслуговуючих і близьких галузей, стратегія фірми в певному конкурентному середовищі є основними показниками для аналізу конкурентоспроможності країни на світовому ринку [1].

Головними факторами конкурентоспроможності М. Портер визначив підвищення продуктивності праці в умовах нестачі трудових кадрів, впровадження ресурсозберігаючих технологій, а також обмеженість земельних та природних багатств.

Другим значущим компонентом для розвитку фірми він виділив попит. На стратегію фірми вирішальним чином впливає стан внутрішнього попиту у взаємозв'язку з потенційними можливостями зовнішнього ринку [2].

Третій компонент, стан обслуговуючих і близьких галузей, тобто інфраструктура загалом.

Четвертий компонент, стратегія фірми й конкурентне середовище. Важливим є правильно обрана ринкова стратегія, гнучкість політики фірми, стимулююче конкурентне середовище

на внутрішньому ринку, мінімізація протекціоністських заходів держави відносно фірми.

Теорія конкуренції М. Портера отримала визнання не тільки серед економістів-міжнародників. Вона визнана офіційно, і підтвердженням цьому є участь автора в розробці практичних рекомендацій для вдосконалення державної політики та підвищення національної конкурентоспроможності США, Австралії та Нової Зеландії.

П. Кругман так само запропонував теорію, що пояснює нові явища в економіці з використанням таких понять, як ефект від масштабу й монополістична конкуренція.

Він показав, що в галузях, де домінують ознаки монополістичної конкуренції з диференціацією продукту й позитивною віддачею від масштабу, збільшення розміру ринку за рахунок міжнародної торгівлі призводить до зростання різновидів товарів та конкуренції, а це сприяє зниженню витрат виробництва й цін для споживачів [3].

Згідно з моделлю Кругмана, торгівля породжується саме економією від масштабу, а не відмінностями в початкових запасах ресурсів чи технології.

Нова концепція П. Кругмана розглядала концентрацію капіталу й робочої сили у великих містах як спосіб максимального використання переваг великомасштабного виробництва завдяки великій чисельності населення і скороченню транспортних витрат. Кругман приходить до висновку, що глобалізація веде до розширення існуючих та створення нових виробничих комплексів і нових ринків збуту [4]. Завдяки економії від масштабу у виробників є стимули сконцентрувати виробництво кожного товару або послуги в обмеженому географічному просторі. Завдяки тому що витрати на торгівлю залежать від відстані, створюються кращі локації для кожного індивідуального виробника. Тому, на думку Кругмана, географічна концентрація промисловості, після того як вона вже встановилася, сама себе збільшує і розвиває [5].

Список використаної літератури

1. Базилевич В. Д. Економічна теорія: Політекономія : підручник. 6-те вид., перероб. і доп. Київ : Знання-Прес, 2007. 719 с.
2. Мироненко Д. С. Еволюція наукових підходів у дослідженні конкурентоспроможності (2013). Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://surl.li/gqert> (дата звернення: 20.04.2023).

3. Варшавська Н. Г. Конкуренція та конкурентоспроможність: економічна сутність та методи оцінки (2017). *Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського*. URL: <http://surl.li/gqepv> (дата звернення: 20.04.2023).
4. Передрій О. С. Міжнародні економічні відносини : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 264 с.
5. Теорія конкуренції М. Портера. *Pidru4niki*. URL: <http://surl.li/gplyt> (дата звернення: 20.04.2023).